

CUPRINS

CUVÂNT-ÎNAINTE	15
-----------------------------	-----------

Capitolul 1

ASPECTE GENERALE PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI ȘI INCRIMINAREA FAPTELOR PRIN CARE SE ÎNCALCĂ

REGIMUL DE PROTECȚIE	17
1.1. Mediul și necesitatea protecției	17
1.2. De la eco-crime la ecocid	20
1.3. Sistematizarea infracțiunilor la regimul de protecție a mediului.....	22

Capitolul 2

INFRAȚIUNI DE DREPT COMUN CU INCIDENTĂ

ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI MEDIULUI	32
2.1. Infracțiuni prevăzute de Codul penal din 1968	32
2.2. Infracțiuni prevăzute de Codul penal din 2004	33
2.3. Infracțiuni prevăzute de Codul penal din 2009	36

Capitolul 3

INFRAȚIUNI LA REGIMUL GENERAL DE PROTECȚIE

A MEDIULUI	38
3.1. Aspecte generale.....	38
3.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul general de protecție a mediului ⁰	39
3.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul general de protecție a atmosferei.....	47
3.3.1. Evacuarea în atmosferă de deșeuri ori substanțe periculoase	47
3.3.2. Producerea de zgomote peste limitele admise.....	49
3.3.3. Operațiuni ilegale cu substanțe care diminuează stratul de ozon.....	51
3.3.4. Introducerea ilegală de surse de radiații în aer	54
3.4. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul general de protecție a apelor și a ecosistemelor acvatice	56
3.4.1. Introducerea ilegală de surse de radiații în apă	56

3.4.2. Descărcarea apelor uzate și a deșeurilor direct în apele naturale.....	59
3.4.3. Evacuarea sau scufundarea în apele naturale de substanțe ori deșeuri periculoase.....	61
3.4.4. Refuzul intervenției în cazul poluării accidentale.....	63
3.5. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general de protecție a solului, a subsolului și a ecosistemelor terestre.....	65
3.5.1. Arderea vegetației.....	65
3.5.2. Evacuarea pe sol de deșeuri ori substanțe periculoase.....	67
3.5.3. Introducerea ilegală de surse de radiații în sol.....	69
3.6. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general al substanțelor și preparatelor periculoase.....	72
3.6.1. Operațiuni ilegale cu substanțe și preparate periculoase.....	72
3.6.2. Nesupravegherea și neasigurarea depozitelor de substanțe periculoase.....	74
3.6.3. Exploatarea ilegală a unei instalații în care sunt depozitate sau utilizate substanțe ori preparate periculoase.....	76
3.6.4. Neluarea măsurilor de eliminare totală a substanțelor și preparatelor periculoase.....	79
3.6.5. Refuzul controlului la introducerea și scoaterea din țară a substanțelor și preparatelor periculoase.....	80
3.7. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general al deșeurilor.....	82
3.7.1. Nesupravegherea și neasigurarea depozitelor de deșeuri.....	82
3.7.2. Operațiuni ilegale cu deșeuri.....	84
3.8. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general al îngrășămintelor chimice și al produselor de protecție a plantelor.....	86
3.8.1. Operațiuni ilegale cu îngrășăminte chimice și produse de protecție a plantelor.....	86
3.9. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general al organismelor modificate genetic.....	89
3.9.1. Operațiuni ilegale cu organisme modificate genetic.....	89
3.10. Analiza conținutului infrafracțiunilor la regimul general al activităților nucleare.....	92
3.10.1. Nesupravegherea surselor de radiații ionizante.....	92
3.10.2. Omisiunea raportării creșterii contaminării mediului.....	95
3.10.3. Aplicarea necorespunzătoare ori neluarea măsurilor de intervenție în caz de accident nuclear.....	96

3.11. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul general al altor activități cu potențial impact asupra mediului.....	98
3.11.1. Nesupravegherea unor activități cu posibil impact semnificativ asupra mediului	98
3.11.2. Continuarea activității după suspendarea actelor de reglementare ori dispunerea încetării acesteia	101
3.11.3. Omisiunea raportării accidentelor majore	103
3.11.4. Exploatarea ilegală a unei instalații în care se desfășoară o activitate periculoasă.....	105
3.11.5. Operațiuni ilegale cu organisme din flora și fauna sălbatică.....	108

Capitolul 4

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL DE PROTECȚIE

A AERULUI.....	110
4.1. Aspecte generale.....	110
4.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special de protecție a aerului.....	110
4.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special de protecție a aerului.....	111
4.3.1. Neelaborarea planurilor și nesolicitarea aprobării măsurilor	111
4.3.2. Neoprirea funcționării instalațiilor sau neanunțarea autorităților competente	113

Capitolul 5

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL EXPLOATĂRII

ȘI DE PROTECȚIE A APEI.....	116
5.1. Aspecte generale.....	116
5.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al exploatării și de protecție a apei	116
5.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al exploatării și de protecție a apei.....	119
5.3.1. Poluarea apei	119
5.3.2. Depozitarea de combustibil nuclear în albia majoră	122
5.3.3. Depozitarea sau folosirea de substanțe periculoase în zone de protecție.....	125
5.3.4. Realizarea ilegală de lucrări pe ape sau care au legătură cu apele	127
5.3.5. Desfășurarea ilegală de activități privind apele.....	130
5.3.6. Utilizarea ilegală a resurselor de apă.....	132

5.3.7. Utilizarea ilegală a albiilor minore, plajei și țărmului mării	134
5.3.8. Exploatarea ilegală de agregate minerale în albia majoră, în terase sau în zone de protecție.....	136
5.3.9. Manevrarea ilegală a construcțiilor și instalațiilor hidrotehnice.....	140
5.3.10. Circulația ilegală a vehiculelor pe coronament	142
5.3.11. Tăierea la ras a perdelelor forestiere de protecție	144
5.3.12. Blocarea golirilor de fund ale barajelor.....	147
5.3.13. Efectuarea ilegală de săpături în baraje, diguri ori în zonele de protecție ale acestora	149
5.3.14. Extragerea ilegală de materiale din lucrările de apărare	152

Capitolul 6

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL EXPLOATĂRII

ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI FUNCJAR 155

6.1. Aspecte generale.....	155
6.2. Sistematizarea infraționilor la regimul special al exploatării și de protecție a fondului funcjar	156
6.3. Analiza conținutului infraționilor la regimul special al exploatării și de protecție a fondului funcjar	157
6.3.1. Împiedicarea îndeplinirii atribuțiilor	157
6.3.2. Pornirea instalațiilor fără drept.....	160

Capitolul 7

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL EXPLOATĂRII

ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI FORESTIER..... 163

7.1. Aspecte generale.....	163
7.2. Sistematizarea infraționilor la regimul special al exploatării și de protecție a fondului forestier	164
7.3. Analiza conținutului infraționilor la regimul special al exploatării și de protecție a fondului forestier	165
7.3.1. Distrugerea vegetației forestiere instalate pe spațiile verzi.....	165
7.3.2. Distrugerea vegetației din fondul forestier național	167
7.3.3. Tăierea fără drept de arbori.....	172
7.3.4. Nerespectarea unor măsuri speciale de conservare	177
7.3.5. Realizarea de lucrări și/sau amplasarea de obiective în fondul forestier național în mod ilegal	180
7.3.6. Reducerea ilegală a suprafeței fondului forestier național	185

7.3.7. Folosirea fără drept a dispozitivului special de marcat	188
7.3.8. Falsul informatic în sistemul informațional integrat pentru păduri	190
7.3.9. Furtul de arbori.....	192
7.3.10. Depozitarea ilegală de materiale lemnoase	198
7.3.11. Transportul ilegal de materiale lemnoase.....	201

Capitolul 8

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL VÂNĂTORII

ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI CINEGETIC 206

8.1. Aspecte generale.....	206
8.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al vânătorii și de protecție a fondului cinegetic	206
8.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al vânătorii și de protecție a fondului cinegetic	209
8.3.1. Vânătoarea fără permis/autorizație.....	209
8.3.2. Vânătoarea cu mijloace neautorizate/interzise	214
8.3.3. Vânătoarea ilegală la speciile protejate, în arii protejate ori în intravilan	219
8.3.4. Vânătoarea în afara perioadelor legale.....	224
8.3.5. Operațiuni ilegale care periclitează fauna cinegetică	227
8.3.6. Emiterea ilegală de autorizații de vânătoare	231
8.3.7. Neacordarea nivelului de intervenție și prevenție anual	234
8.3.8. Nerespectarea regimului accesului cu arma în ariile naturale protejate.....	236
8.3.9. Vânătoarea ilegală în ariile naturale protejate și în crescătoriile de vânat	239
8.3.10. Operațiuni ilegale cu vânat.....	242
8.3.11. Vânătoarea la speciile unde este interzisă	244
8.3.12. Vânătoarea la puii nezburați ai păsărilor de interes cinegetic	247
8.3.13. Nerespectarea condițiilor privind eliberarea și folosirea permiselor sau autorizațiilor de vânătoare	249
8.3.14. Împiedicarea desfășurării vânătorii	253
8.3.15. Vânătoarea fără poliță de asigurare.....	255
8.3.16. Nemarcarea zonelor de protecție ori a celor tampon.....	257

Capitolul 9**INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL PESCUITULUI**

ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI PISCICOL.....	259
9.1. Aspecte generale.....	259
9.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al pescuitului și de protecție a fondului piscicol	260
9.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al pescuitului și de protecție a fondului piscicol	263
9.3.1. Pescuitul fără autorizație și licență.....	263
9.3.2. Pescuitul cu mijloace neautorizate/interzise	266
9.3.3. Pescuitul în perioada de prohibiție	270
9.3.4. Pescuitul ilegal al unor specii protejate.....	272
9.3.5. Vânărea mamiferelor marine.....	274
9.3.6. Distrugerea icrelor embrionate de pește.....	276
9.3.7. Operațiuni ilegale cu pește ori produse din pește.....	278
9.3.8. Operațiuni ilegale care periclitează resursele acvatice vii	281
9.3.9. Operațiuni ilegale cu unelte/dispozitive de pescuit.....	284
9.3.10. Operațiuni ilegale cu nave de pescuit.....	286
9.3.11. Obstrucționarea investigațiilor privind pescuitul	290

Capitolul 10**INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL ARIILOR NATURALE**

PROTEJATE ȘI DE PROTECȚIE A PATRIMONIULUI NATURAL.....	293
10.1. Aspecte generale.....	293
10.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al ariilor naturale protejate și de protecție a patrimoniului natural.....	294
10.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al ariilor naturale protejate și de protecție a patrimoniului natural.....	294
10.3.1. Scoaterea ilegală din circuitul agricol ori silvic de terenuri de pe raza ariei naturale protejate	294
10.3.2. Desfășurarea ilegală de activități/planuri/proiecte în și în afara ariilor naturale protejate	297
10.3.3. Recoltarea, capturarea, uciderea, distrugerea, vătămarea și alte operațiuni ilegale privind speciile de plante și animale sălbatice care necesită protecție strictă	300
10.3.4. Capturarea, uciderea, distrugerea și alte operațiuni ilegale privind speciile de păsări.....	303

10.3.5. Vânătoarea la speciile de păsări în perioadele de reproducere și creștere a puilor sau pe parcursul rutei de întoarcere spre zonele de cuibărit.....	306
10.3.6. Prelevarea, capturarea sau uciderea unor specii cu mijloace nelegale/interzise.....	309
10.3.7. Comerțul ilicit cuspecii reglementate.....	313
10.3.8. Amplasarea ilegală de construcții, investiții în ariile naturale protejate.....	316

Capitolul 11

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL ACTIVITĂȚILOR DE CONSTRUCȚIE ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI CONSTRUIT..... 319

11.1. Aspecte generale.....	319
11.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al activităților de construcție și de protecție a fondului construit.....	320
11.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al activităților de construcție și de protecție a fondului construit.....	320
11.3.1. Executarea de lucrări fără autorizație.....	320
11.3.2. Continuarea executării lucrărilor după dispunerea opririi acestora	323
11.3.3. Întocmirea ori semnarea documentațiilor ori proiectelor fără drept	325
11.3.4. Executarea de lucrări fără respectarea reglementărilor tehnice privind stabilitatea și rezistența	329

Capitolul 12

INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL ACTIVITĂȚILOR EXTRACTIVE ȘI DE PROTECȚIE A FONDULUI GEOLOGIC 333

12.1. Aspecte generale.....	333
12.2. Sistematizarea infracțiunilor la regimul special al activităților extractive și de protecție a fondului geologic.....	334
12.3. Analiza conținutului infracțiunilor la regimul special al activităților extractive și de protecție a fondului geologic.....	334
12.3.1. Executarea ilegală de activități miniere	334
12.3.2. Executarea ilegală de operațiuni petroliere	338

Capitolul 13**INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL ACTIVITĂȚILOR
NUCLEARE ȘI DE PROTECȚIE ÎMPOTRIVA RADIAȚIILOR**

IONIZANTE	341
13.1. Aspecte generale.....	341
13.2. Sistematizarea infrațunilor la regimul special al activităților nucleare și de protecție împotriva radiațiilor ionizante	342
13.3. Analiza conținutului infrațunilor la regimul special al activităților nucleare și de protecție împotriva radiațiilor ionizante	343
13.3.1. Efectuarea ilegală de activități nucleare	343
13.3.2. Scoaterea nejustificată din funcțiune a echipamentelor de supraveghere și control	351
13.3.3. Împiedicarea controlului	353
13.3.4. Împiedicarea intervenției.....	355
13.3.5. Violarea spațiilor în care se desfășoară activități nucleare	358
13.3.6. Operațiuni ilegale cu arme sau dispozitive explozive nucleare	361

Capitolul 14**INFRAȚIUNI LA REGIMUL SPECIAL AL DEȘEURILOR
ȘI DE PROTECȚIE ÎMPOTRIVA GENERĂRII ȘI GESTIONĂRII**

NECORESPUNZĂTOARE.....	364
14.1. Aspecte generale.....	364
14.2. Sistematizarea infrațunilor la regimul special al deșeurilor și de protecție împotriva generării și gestionării necorespunzătoare.....	365
14.3. Analiza conținutului infrațunilor la regimul special al deșeurilor și de protecție împotriva generării și gestionării necorespunzătoare	366
14.3.1. Eliminarea ilegală de deșeuri care au făcut obiectul transferului	366
14.3.2. Tranzitul ilegal de deșeuri.....	370
14.3.3. Gestionarea ilegală de deșeuri.....	373
14.3.4. Introducerea ilegală pe teritoriul României de bunuri considerate deșeuri	378
14.3.5. Refuzul de returnare în țara de origine a deșeurilor	381
14.3.6. Introducerea pe sau scoaterea de pe teritoriul României, în mod ilegal, de deșeuri	383
14.3.7. Neluarea sau nerespectarea măsurilor obligatorii în desfășurarea activităților cu deșeuri periculoase.....	386

14.3.8. Nerespectarea obligației de transport a bunului care a făcut obiectul confiscării, la locul de predare în custodie.....	388
--	-----

Capitolul 15

VIZIUNEA EUROPEANĂ PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI

PRIN INTERMEDIUL DREPTULUI PENAL 391

15.1. Aspecte generale.....	391
15.2. Rezoluția (77) 28 privind contribuția Dreptului penal la protecția mediului.....	391
15.3. Convenția Consiliului Europei din 1998 privind protecția mediului prin dreptul penal	392
15.4. Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal.....	394
15.5. Directiva 2009/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de modificare a Directivei 2005/35/CE privind poluarea cauzată de nave și introducerea unor sancțiuni în caz de încălcare	395
15.6. Directiva (UE) 2024/1203 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal și de înlocuire a Directivelor 2008/99/CE și 2009/123/CE	396
15.7. Convenția Consiliului Europei din 2025 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal.....	404

BIBLIOGRAFIE 411

Capitolul 1

ASPECTE GENERALE PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI ȘI INCRIMINAREA FAPTELOR PRIN CARE SE ÎNCALCĂ REGIMUL DE PROTECȚIE

1.1. Mediul și necesitatea protecției

I. Mediul ... un subiect fierbinte – și la propriu și la figurat ...

Dar ... ce este mediul și de ce este necesară protecția lui?

II. Așa cum am mai susținut¹, *noțiunea de mediu* este susceptibilă de multiple înțelesuri – aproape orice poate intra în conceptul de mediu ... ne-a atras atenția efortul de a le cuprinde și a le explica²:

„Mediul (înconjurător-MI): Reprezintă o realitate polimorfă care cuprinde ansamblul entităților vii (organisme și comunități: populații biologice și populații umane) și nevii (geo-fizico-chimice, obiectele create de om), precum și complexul factorilor constitutivi-necesari (climaterici, edafici, hidrologici, cosmici etc.); împreună, prin inter-relații specifice (directe, indirecte), ele formează structuri relativ stabile, distincte în raport cu un sistem dat: de la mediul „apropiat” (environ-ul) la cel „îndepărtat” (cosmic). La nivel global, această realitate este alcătuită din următoarele sisteme: atmosfera, geosfera (litosfera plus hidrosfera), biosfera, sociosfera și cosmosul.

Mediul natural: Mediul înconjurător (MI) din care a fost exclusă populația umană (în punctul său focal se află o comunitate formată din populații biologice). Deși societatea (populația) umană nu este cuprinsă în sine, ea are un impact indirect. Marile cicluri naturale nu sunt însă perturbate.

Mediul uman: Mediul înconjurător (MI) în al cărui punct focal se află o comunitate formată din populații umane.

Mediul manipulat (militar): Mediul înconjurător (MI) a cărui compoziție, structură ori dinamică este perturbată prin utilizarea, în scopuri militare sau în orice alt scop ostil omului, a tehnicilor de modificare a mediului.

¹ Ioniță G.-I., Ioniță-Burda Ș.-D., *Dreptul protecției mediului*, ed. a 6-a rev. și adăug., Ed. Universul Juridic, București, 2024, p. 26.

² Sion I.G., *Ecologie și drept internațional. Cooperarea și strategia internațională în domeniul protecției mediului înconjurător*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1990, pp. 268-269.

Mediul modificat: Mediul natural, modificat sub impactul direct al activității socio-economice și culturale. Marile cicluri naturale sunt perturbate.

Mediul amenajat: Mediul creat de om pentru obținerea de hrană și materii prime vegetale și animale; el cuprinde sistemele agrozootehnice, silvice, piscicole etc.

Mediul construit: Mediul ca produs efectiv al activității socio-economice și culturale; el cuprinde edificiile, tehnstructurile, artefactele etc.

Mediul artificial: Mediul amenajat plus cel construit.

Mediul fizic: Mediul natural, mediul modificat plus cel artificial – în sensul material (bio-geo-fizico-chimic); el poate fi considerat societal (la scară națională), regional (la scară continentală) și global (la scară planetară). Spre deosebire de acest tip de mediu, ale cărui componente au un caracter funcțional („asimilat” de om la nivel de percepție), ambientul (proiecția psiho-culturală asupra mediului fizic) are un caracter axiologic („asimilat” de om la nivel de percepție, interpretare și valorizare).

Mediul social: Relații („sociale”), interpersonale, intergrup și intersocietale; relații („de transformare”) economice, culturale, politice, juridice, etice etc. – la nivel local, național și regional (social-internațional). La nivel global, umanitatea – luată în întregime – nu este înconjurată de un mediu social (starea mediului global influențează umanitatea și se reflectă indirect asupra calității vieții prin intermediul funcționării societăților).

Mediul extern: mediul fizic, fie regional, fie global, plus mediu social-internațional. Factorii fizici și sociali ai mediului extern afectează probabilitatea satisfacerii necesităților umane materiale și, respectiv, nemateriale”.

În *limbajul comun*³, înțelesul noțiunii este mult „simplificat”; se rezumă la „Natura înconjurătoare alcătuită din totalitatea factorilor externi în care se află ființele și lucrurile” și la „Societatea, lumea în mijlocul căreia trăiește cineva”.

Legiuitorul național a încercat și chiar a reușit să surprindă esența termenului în primele două reglementări-cadru privind protecția mediului; astfel:

– în prima dintre aceste reglementări (una dintre primele reglementări-cadru în domeniu), **Legea 9/1973** privind protecția mediului înconjurător⁴, adoptată urmare a *Conferinței UN asupra Mediului Uman* (Stockholm, 5-16 iunie 1972) și sub presiunea conștientizării la nivel mondial a gravelor probleme ecologice, legiuitorul definea *mediul* (înconjurător) ca fiind constituit din totalitatea factorilor naturali și a celor creați prin activități umane care, în strânsă interacțiune, influențează echilibrul ecologic, determină condițiile de viață pentru om, de dezvoltare a societății⁵;

³ DEX - Dicționarul explicativ al limbii române, edț. a II-a, Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, p. 617.

⁴ Legea nr. 9/1973 publicată în B. Of. nr. 91/23.06.1973.

⁵ potrivit art. 3 din Legea nr. 9/1973.

– în a doua dintre aceste reglementări, **Legea 137/1995** privind protecția mediului⁶, legiuitorul opta pentru o formulare detaliată, definind *mediul* ca fiind ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul și subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice și anorganice, precum și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv valorile materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului⁷.

III. Revenind la *problemele mediului și necesitatea protecției acestuia*, au curs „râuri de cerneală” și (probabil) vor mai curge⁸.

Este suficient să ne oprim și să privim în jur ... aceste schimbări/modificări, create/declanșate de oameni, se pot constitui în amenințări grave – poluare, încălzire globală, topire a ghețarilor, fenomene meteo extreme, epuizare a resurselor naturale, extincție a unor specii etc. –, nu doar pentru organizarea/viața de zi cu zi, cât pentru existența noastră (ca indivizi și ca specie).

În *Declarația Conferinței UN asupra Mediului Uman* s-a proclamat (pct. 1): „Omul este, atât creație, cât și modelator al mediului său, care îi asigură subzistența fizică și îi oferă oportunitatea de dezvoltare intelectuală, socială și spirituală”⁹ – ar fi trebuit să fie suficient pentru a reflecta și a reacționa!

Soluții la problemele și pentru protecția mediului se caută¹⁰ – dezbateri, studii etc. –, iar cele asupra cărora se manifestă un consens (mai mult forțat) rămân (de cel mai multe ori) „pe hârtie”, fără a fi implementate ...

⁶ Legea nr. 137/1995 (R) publicată în M. Of. nr. 70/17.02.2000.

⁷ potrivit Anexei nr. I la Legea nr. 137/1995.

⁸ a se vedea: Brown L. (coord.), *Starea Lumii 1999*, (traducere) Ed. Tehnică, București, 1999; Brown L., *Eco-Economie. Crearea unei economii pentru planeta noastră* (traducere), Ed. Tehnică, București, 2001; Brown L., Flavin Ch., French H. și ceilalți, *Starea lumii 2000* (traducere), Ed. Tehnică, București, 2000; Commoner B., *Cercul care se închide*, Ed. Politică, București, 1980; Gore Al., Pământul în cumpănă. *Ecologia și spiritul uman*, (traducere) Ed. Tehnică, București, 1995; Soran V., Borcea M., *Omul și biosfera*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1985; Șerbănescu D., *Mediu înconjurător al Terrei, încotro?*, Ed. Verus, București, 2002; Țurlea S., *S.O.S.! natura în pericol*, Ed. Politică, București, 1989.

⁹ UN, A/Conf.48/14/Rev.1 – Report of the United Nation Conference on the Human Environment, Stockholm, 5-16 June 1972, p. 3, disponibil on-line la <https://docs.un.org/en/A/CONF.48/14/Rev.1>.

¹⁰ a se vedea: Brașoveanu F., *Dreptul mediului*, Ed. Pro Universitaria, București, 2014; Chiras D., *Environmental Science, Action for a Sustainable Future*, 4th Ed., The Benjamin/Cummings Publishing Co., Inc., Redwood City, California, 1994; Dogaru L., *Dreptul mediului*, ed. a 2-1 rev. și adăug., Ed. Pro Universitaria, București, 2020; Duțu M., *Dreptul internațional și comunitar al mediului*, Ed. Economică, București, 1995; Duțu M., Duțu A., *Dreptul mediului*, ed. a IV-a, Ed. C.H. Beck, București, 2014; Duțu M., *Dreptul mediului și al climei*, Ed. Universul Juridic, București,

În acest context, dreptul penal (în particular) pare a nu fi cea mai potrivită „soluție”, dar (pentru moment) pare că alta nu este ... așa cum s-a subliniat acum aproape 50 ani¹¹, trebuie recurs la ea când alte măsuri nu sunt respectate ori sunt ineficiente sau inadecvate.

1.2. De la eco-crime la ecocid

I. Infracrișunile la regimul de protecție (de/împotriva) **a mediului** (eco-crime) sunt acele activități (acțiuni și/sau inacțiuni) ilegale (cu nerespectarea/încălcarea dispozițiilor reglementărilor din domeniul protecției mediului) care afectează mediul (biotopul și/sau biocenoza), omul (viața, sănătatea, integritatea corporală) și proprietatea (publică și/sau privată).

În practica organelor de aplicare a legii, s-a constatat o frecvență și un impact ridicat în cazul:

- operațiunilor ilegale privind deșeurile;
- operațiunilor ilegale privind substanțele care epuizează stratul de ozon;
- operațiunilor ilegale cu animale sălbatice protejate;
- operațiunilor ilegale cu lemn;
- introducerii ilegale de poluanți în mediile receptoare.

Datele făcute publice de diverse instituții/organizații conturează un trend crescător, îngrijorător în ce privește aceste fapte¹²:

- a patra cea mai mare activitate de crimă organizată;
- 5-7% rata anuală de creștere a infracțiunilor la regimul de protecție a mediului;

2022; Ioniță G.-I., Ioniță-Burda Ș.-D., *Dreptul protecției mediului*, ed. a 6-a rev. și adăug., Ed. Universul Juridic, București, 2024; Kiss A., Beurier, J.-P., *Droit international de l'environnement*, 4e édition, Editions A.Pedone, Paris, 2010; Lupan E., *Dreptul mediului*, Ed. Lumina-Lex, București, 2001; Marinescu D., Petre M.-C., *Tratat de dreptul mediului*, ed. a V-a rev. și adăug., Ed. Universitară, București, 2014; Paul M.-C., *Dreptul mediului*, E. Hamangiu, București, 2023; Popescu D., Popescu M., *Dreptul mediului. Documente și tratate internaționale*, Ed. Artprint, București, 2002; Prieur M., *Droit de l'environnement*, 4e édition, Dalloz, Paris, 2016; Romi R., *Droit de l'environnement*, 8e édition, LGDJ, Paris, 2014; Teușdea V., *Protecția mediului*, ed. a II-a, Ed. Fundației „România de mâine”, București, 2000; Sion I.G., *Ecologie și drept internațional. Cooperarea și strategia internațională în domeniul protecției mediului înconjurător*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1990.

¹¹ a se vedea Resolution (77) 28 on The Contribution of Criminal Law to the Protection of the Environment – adopted by the Committee of Ministers on 28 September 1977, at the 275th meeting of the Ministers' Deputies.

¹² Environmental Crime Directive, disponibil on-line la: https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-compliance-assurance/environmental-crime-directive_en.

– 80-230 mld EUR pierdute anual din cauza infracțiunilor la regimul de protecție a mediului.

Ca să conturăm gravitatea fenomenului, precizăm că, doar pentru anul 2024, EMPACT (European Multidisciplinary Platform against Criminal Threats) a raportat¹³:

- arestări 136;
- confiscări: deșeuri urbane 9000 t.; anghilă în valoare de 32 mil. euro; active (numerar și bunuri imobiliare) 7,6 mil. euro;
- altele: inspecții peste 14300; anchete penale 125.

Efectele acestor activități ilegale sunt grave:

- niveluri crescute de poluanți în mediile receptoare;
- afectarea faunei sălbatice;
- afectarea habitatului;
- reducerea biodiversității;
- perturbarea echilibrului ecologic;
- riscuri crescute pentru viața, sănătatea și bunăstarea oamenilor.

Din nefericire, lacunele legislative și implicarea insuficientă/ineficientă a organelor de aplicare a legii, dar și profiturile ilicite substanțiale ce puteau fi obținute cu riscuri destul de mici, au condus la implicarea grupărilor de crimă organizată în majoritatea acestor activități, ceea ce a sporit pericolozitatea lor¹⁴.

II. Când activitățile ilegale sunt intenționate și cauzează daune semnificative/substanțiale, pe scară largă, de lungă durată/irreversibile ecosistemelor ori calității aerului, apei, solului vorbim de *ecocid*.

Încercarea de definire și incriminare a ecocidului are o „istorie” îndelungată; conform unor studii¹⁵, pare să fi fost folosit, încă din 1970, de profesorul Arthur Galston (la Conferința despre război și responsabilitate națională de la Washington).

În *instrumentele europene*, ecocidul este incriminat – chiar dacă nu se utilizează explicit acest termen; astfel:

(A) în *Directiva (UE) 2024/1203 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 aprilie 2024 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal și*

¹³ EMPACT, *EMPACT 2024 Results*, Factsheets, p. 12, disponibil on-line la: https://www.consilium.europa.eu/media/b5rhofrd/2025_2020_empact-factsheets-2024_02.pdf.

¹⁴ a se vedea Ioniță-Burda Ș.-D., Ioniță G.-I., *Conexiunile criminalității ecologice cu criminalitatea afacerilor și criminalitatea organizată*, Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie, nr. 1-2/2014, pp. 101-106.

¹⁵ European Law Institute, *ELI Report on Ecocide: Model Rules for an EU Directive and a Council Decision*, p. 14-18; disponibil on-line la: https://www.europeanlawinstitute.eu/fileadmin/user_upload/p_eli/Publications/ELI_Report_on_Ecocide.pdf.

de înlocuire a Directivelor 2008/99/CE și 2009/123/CE, se precizează [art. 3 alin. (3)]: „Statele membre se asigură că infracțiunile privind faptele enumerate la alineatul (2) constituie *infracțiuni calificate* (s.n.) în cazul în care faptele respective provoacă:

(a) distrugerea sau daune semnificative și pe scară largă, care sunt ireversibile sau de lungă durată, distrugerea unui ecosistem de dimensiuni considerabile sau cu o valoare ecologică considerabilă, ori a unui habitat din cadrul unui sit protejat; sau

(b) daune semnificative și pe scară largă, care sunt ireversibile sau de lungă durată calității aerului, solului sau apei”.

(B) în *Convenția Consiliului Europei din 2025 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal*, se precizează (art. 31): „Părțile vor lua măsurile legislative necesare pentru a incrimina ca *infracțiune deosebit de gravă* (s.n.) oricare dintre infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta Convenție, atunci când este comisă cu intenție și atunci când o astfel de infracțiune cauzează distrugerii sau cauzează daune ireversibile, extinse și substanțiale sau cauzează daune de lungă durată, extinse și substanțiale unui ecosistem de dimensiuni sau cu valoare ecologică considerabile, sau unui habitat dintr-un sit protejat sau calității aerului, solului sau apei”.

Și în unele *legislații naționale* ecocidul este incriminat (într-o formă sau alta).

Nu ar trebui să cercetăm departe și să „bătem” la curțile țărilor „civilizate” – poate se trezește și legiuitorul român (sau doar sperăm să o facă) –; avem exemplul fraților noștri de peste Prut: în Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova¹⁶, în Capitolul I „Infracțiuni contra păcii și securității omenirii, infracțiuni de război, după incriminarea genocidului (art. 135) și a infracțiunilor împotriva umanității (art. 135¹) este incriminat ecocidul (art. 136) – „Distrugerea intenționată în masă a florei sau a faunei, intoxicarea atmosferei ori a resurselor acvatice, precum și săvârșirea altor acțiuni ce pot provoca sau au provocat o catastrofă ecologică, se pedepesc cu închisoare de la 10 la 15 ani”. Și uite așa, și bine fac, ecocidul este a treia cea mai „importantă” infracțiune (în economia sistematizării Părții speciale a Codului penal), după genocid și infracțiuni împotriva umanității – bravo lor!

1.3. Sistematizarea infracțiunilor la regimul de protecție a mediului

I. Inflația de reglementare, ce pare a caracteriza sistemul nostru de drept, se manifestă și în domeniul protecției mediului; „viteza” ce o manifestă legiuitorul în procesul de adoptare, modificare, abrogare, precum și lipsa de corelare a acestor reglementări influențează negativ interpretarea și aplicarea lor.

¹⁶ Cod nr. 985/2002 Codul penal al Republicii Moldova, publicat în M. Of. nr. 72-74/14.09.2009.

Cu atât mai mult, situația este și mai „delicată” în cazul incriminării faptelor prin care se încalcă regimul (general ori special) de protecție al elementelor de mediu ori cel al activităților cu potențial impact asupra acestora.

II. Tocmai pentru a facilita interpretarea și aplicarea acestor norme, în doctrină au fost formulate clasificări/sistematizări diverse, în funcție de criteriile considerate ca fiind definitorii pentru evidențierea anumitor trăsături specifice.

S-a susținut¹⁷ că *infrafracțiunile de mediu* vizează cel puțin patru *tematici*: activitățile periculoase (poluarea apelor, aerului, solului, eliminarea deșeurilor industriale), biodiversitatea (distrugerea speciilor, epuizarea resurselor), biosecuritatea (comerțul ilicit, patrimoniul genetic, plajele) și gestionarea ecologică a resurselor naturale.

Unele *clasificări*¹⁸ au în vedere particularitățile elementelor constitutive ale infracțiunilor; astfel, din punct de vedere al/sub aspectul:

– obiectului – componentelor abiotice/mediului (atmosferic, acvatic, terestru, subteran, casnic etc.) și componentelor biotice/florei și faunei (specifice mediilor respective);

– subiectului – cu subiect simplu și cu subiect calificat;

– laturii obiective – acțiuni poluante și acțiuni nepoluante;

– laturii subiective – cu intenție sau din culpă.

O *concepție diferită*¹⁹ are în vedere principiile dreptului mediului (criteriu de sistematizare); astfel, se distinge între și se analizează infracțiunile care încalcă/aduc atingere:

– principiului precauției în luarea deciziilor;

– principiului prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor;

– principiului conservării biodiversității;

– principiului „poluatorul plătește”.

Un *alt efort*²⁰ de sistematizare a infracțiunilor relevante la regimul protecției mediului prevăzute de legislația română (în vigoare la acel moment), identifică:

¹⁷ Duțu M., *Protecția mediului prin dreptul penal: experiențe, inadecvări și transformări necesare*, în Lazăr A., Duțu M. (coord.), *Apărarea mediului și a fondului forestier prin dreptul penal*, Ed. Universul Juridic, Ed. Academiei Române, București 2016, p. 32.

¹⁸ Marinescu D., Petre M.-C., *Tratat de dreptul mediului*, ed. a V-a rev. și adăug., Ed. Universitară, București, 2014, p. 751; Paul M.-C., *Dreptul mediului*, E. Hamangiu, București, 2023, p. 150.

¹⁹ Gorunescu M., *Infrafracțiuni contra mediului înconjurător*, Ed. C.H. Beck, București 2011.

²⁰ Duțu M., *Introducere în Dreptul penal al mediului*, Ed. Hamangiu, București, 2013, pp. 194-205; Duțu M., Duțu A., *Răspunderea în dreptul mediului*, Editura Academiei Române, București, 2015, pp. 363-373.

(1) infracțiuni care au ca urmare distrugerea, degradarea ori producerea altor daune mediului – fiind cuprinse cele prevăzute la art. 98 alin. (1) pct. 1, alin. (2) pct. 1 și 3, alin. (3) pct. 3, alin. (4) pct. 6 din O.U.G. nr. 195/2005; la art. 92 alin. (1), alin. (2) lit. a), c) și d), alin. (3), art. 94, art. 95 alin. (1) din Legea nr. 107/1996; art. 47 alin. (1) lit. a), c) și d) din Legea nr. 111/1996; art. 8 alin. (1) și (2) din Legea nr. 101/2011; art. 106 alin. (1), art. 107, art. 108 alin. (1), art. 109 alin. (1), art. 110 alin. (1), art. 111 alin. (1), art. 112 din Legea nr. 46/2008;

(2) infracțiuni care privesc condițiile prealabile (autorizare, notificare) exercitării activităților care prezintă risc pentru mediu – fiind cuprinse cele prevăzute la art. 98 alin. (1) pct. 2, alin. (2) pct. 13 și 14 din O.U.G. nr. 195/2005; art. 81 lit. a) din Legea nr. 104/2011; art. 93 alin. (1), alin. (2) lit. a), b), d), art. 95 alin. (2) din Legea nr. 107/1996; art. 52 alin. (1) lit. b), g) și j) din O.U.G. nr. 57/2007; art. 42 alin. (1) lit. a), c), h), i), art. 44 lit. a), c) și d) din Legea nr. 407/2006; art. 44 alin. (1), art. 47 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 111/1996; art. 108 alin. (2) din Legea nr. 46/2008;

(3) infracțiuni la regimul de exercitare a activităților care prezintă risc pentru mediu – fiind cuprinse cele prevăzute la art. 98 alin. (2) pct. 2, 4, 5, 8-11, alin. (3) pct. 1, alin. (4) pct. 2 și 3 din O.U.G. nr. 195/2005; art. 92 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 107/1996; art. 63 alin. (1) lit. a)-e) din Legea nr. 211/2011; art. 52 alin. (1) lit. a), c)-f), h) și i) din O.U.G. nr. 57/2007; art. 42 alin. (1) lit. b), d)-g), j)-q), alin. (2) lit. c) și d), art. 43 alin. (1) și (2), art. 44 lit. b) și e) din Legea nr. 407/2006; art. 45 alin. (1), (5), (7) și (8) din Legea nr. 111/1996; art. 3-5, art. 6 alin. (1), art. 7, art. 9 alin. (1) din Legea nr. 101/2011; art. 113-114 din Legea nr. 46/2008;

(4) infracțiuni care privesc neexecutarea unei măsuri de siguranță ori a unei sancțiuni administrative ori judiciare – fiind cuprinse cele prevăzute la art. 98 alin. (2) pct. 6-7, 12, alin. (3) pct. 2, alin. (4) pct. 1 și 5 din O.U.G. nr. 195/2005; art. 81 lit. b) din Legea nr. 104/2011; art. 93 alin. (1) lit. e) din Legea nr. 107/1996;

(5) infracțiuni obstacol la exercitarea activităților personalului de control sau intervenție – fiind cuprinse cele prevăzute la art. 98 alin. (4) pct. 4 din O.U.G. nr. 195/2005; art. 45 alin. (3) și (4) din Legea nr. 111/1996.

III. În ce ne privește, optăm pentru o *altfel de sistematizare* (reflectată, de altfel și în cuprinsul prezentei lucrări); pentru a facilita înțelegerea²¹, dar și pentru că *normele cuprinse în reglementările sectoriale sunt norme speciale* („regim special de protecție”) *în raport cu normele cuprinse în reglementarea-cadru* („regim general de protecție”) și, exceptând situațiile de subsidiaritate expresă, au

²¹ a se vedea explicațiile aferente fiecărei sistematizări.

prioritate în aplicare²², evidențiem separat infracțiunile la regimul general de protecție a mediului (prevăzute de O.U.G. nr. 195/2005) și infracțiunile la regimul special de protecție a mediului (prevăzute de reglementările sectoriale); astfel, am identificat **113 infracțiuni** (28 la regimul general și 85 la regimul special de protecție), pe care le-am sistematizat după cum urmează:

(A) Infracțiuni la regimul general de protecție a mediului

(1) infracțiuni la regimul general de protecție a atmosferei

– evacuarea în atmosferă de deșeuri ori substanțe periculoase [art. 98 alin. (2) lit. a) teza I din O.U.G. nr. 195/2005];

– producerea de zgomete peste limitele admise [art. 98 alin. (2) lit. b) din O.U.G. nr. 195/2005];

– operațiuni ilegale cu substanțe care diminuează stratul de ozon [art. 98 alin. (2) lit. h) din O.U.G. nr. 195/2005];

– introducerea ilegală de surse de radiații în aer [art. 98 alin. (4) lit. a¹) teza I din O.U.G. nr. 195/2005];

(2) infracțiuni la regimul general de protecție a apei și a ecosistemelor acvatice

– introducerea ilegală de surse de radiații în apă [art. 98 alin. (4) lit. a¹) teza II din O.U.G. nr. 195/2005];

– descărcarea apelor uzate și a deșeurilor direct în apele naturale [art. 98 alin. (4) lit. b) teza I din O.U.G. nr. 195/2005];

– evacuarea sau scufundarea în apele naturale de substanțe ori deșeuri periculoase [art. 98 alin. (4) lit. b) teza II din O.U.G. nr. 195/2005];

– refuzul intervenției în cazul poluării accidentale [art. 98 alin. (5) lit. c) din O.U.G. nr. 195/2005];

(3) infracțiuni la regimul general de protecție a solului, a subsolului și a ecosistemelor terestre

– arderea vegetației [art. 98 alin. (1) lit. a) din O.U.G. nr. 195/2005];

– evacuarea pe sol de deșeuri ori substanțe periculoase [art. 98 alin. (2) lit. a) teza II din O.U.G. nr. 195/2005];

– introducerea ilegală de surse de radiații în sol [art. 98 alin. (4) lit. a¹) teza III din O.U.G. nr. 195/2005];

(4) infracțiuni la regimul general al substanțelor și preparatelor periculoase

– operațiuni ilegale cu substanțe și preparate periculoase [art. 98 alin. (2) lit. d), alin. (3) lit. b) teza I și lit. c) din O.U.G. nr. 195/2005];

²² în același sens, Gorunescu M., *Infracțiuni contra mediului și factorilor de mediu*, în Hotcă M. (coord.), *Infracțiuni prevăzute în legi speciale. Comentarii și explicații*, ed. a 6-a rev. și adăug., Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 519.